

ICEDA

Increasing Civic Engagement
in the Digital Agenda

KOSOVA OBSERVATORI I AGJENDËS DIGJITALE

Raporti i Vendit dhe Udhërrëfyesi 2020

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of Open Data Kosovo and do not necessarily reflect the views of the European Union.

This project is co-funded
by the European union

The "Increasing Civic Engagement in the Digital Agenda – ICEDA" project is implemented by Metamorphosis Foundation (North Macedonia), Open Data Kosovo (Kosovo), e-Governance Academy (Estonia), CRTA – Center for Research, Transparency and Accountability (Serbia), NGO 35mm (Montenegro), and Levizja Mjaft! (Albania).

Përmbajtja

Hyrje	4
Metodologji e hulumtimit	5
Qasja në internet	7
Zhvillimi strategjik	10
» Strategjitë	10
» Historiku ligjor	10
» Kapacitetet administrative	11
Shërbimet elektronike dhe arsimimi digjital i qytetarëve	13
Transparenca dhe qasja në informacionin e sektorit publik	17
Pjesëmarrja e qytetarëve	19
Privatësia e të dhënave	21
Siguria kibernetike	23
Bashkëpunimi ndërkombëtar dhe matura digjitale	25
Udhërrëfyesi për avancimin e Agjendës Digjitale	27
» Zhvillimet strategjike, ligjore dhe administrative	27
» Edukimi digjital	27
» Siguria kibernetike	28

Hyrje

Lidhja në internet ndërmjet njerëzve tani është pjesë e jetës së tyre të përditshme, që do të thotë se shërbimet e internetit nuk janë më vetëm për argëtim por janë një pjesë themelore e shoqërisë. Për më tepër, gatishmëria e qytetarëve për të kryer punë ose për të kryer pagesa ose shërbime në forma tradicionale është ulur. Tani me përdorimin e gjerë të teknologjisë dhe miratimin e mjeteve dhe aplikacioneve digjitale, ajo u lejon qytetarëve dhe palëve të tjera elemente pjesëmarrjeje më të drejtpërdrejta dhe më të shpejta që përfundimisht do të ulnin kohën për marrjen e një informacioni ose një shërbimi.

Agjenda Digjitale për Ballkanin Perëndimor është një shtyllë kryesore e Strategjisë së Komisionit Evropian për Ballkanin Perëndimor e publikuar në shkurt të vitit 2018. Ajo mbulon një gamë të gjerë fushash nga infrastruktura me shtrirje të gjerë, modernizimin e sektorit publik dhe digjitalizimin e industrisë kah aftësitë digjitale dhe siguria kibernetike, dhe një udhërrëfyes për uljen e tarifave të romingut. Shumica e mediave, organizatat e shoqërisë civile (OSHC) dhe qeveritë në rajon nuk kanë burime ose kapacitetet për të mbuluar çështjet e e-qeverisjes dhe të drejtat digjitale, duke iu mohuar qytetarëve mundësitë që të mësojnë për tendencat aktuale. Agjenda Digjitale synon të sigurojë që qytetarët e rajonit të mund të marrin plotësisht përfitimet e transformimit digjital. Angazhimi për Agjendën Digjitale do të sigurojë që qytetarët të kenë aftësi t'i plotësojnë kërkesat e ekonomisë së re dhe do të ndihmojë në modernizimin e administratave publike, forcimin e sigurisë kibernetike, rritjen e lidhjes dhe përmirësimin e klimës së biznesit.

Megjithatë, Agjenda Digjitale e Bashkimit Evropian për Ballkanin Perëndimor nuk është shumë e pranishme si temë brenda OSHC-ve dhe mediave. Rreth 80% e të anketuarve nga mediat dhe OSHC-të nuk janë të njoftuar me vetë temën, e po ashtu nuk i mbulojnë temat në lidhje me Agjendën Digjitale të Ballkanit Perëndimor. Tema më e zakonshme që ata janë të njohur janë për tarifën e romingut dhe jo për tregun digjital dhe e-qeverisjen.

Ky hulumtim është pjesë e Observatorit të Agjendës Digjitale dhe është zbatuar në 5 vende të Ballkanit Perëndimor si pjesë e projektit Rritja e Angazhimit Qytetar në Agjendën Digjitale - ICEDA e bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian dhe zbatohet nga Fondacioni Metamorphosis [Maqedonia e Veriut] si partner udhëheqës, Akademia për E-qeverisje [Estoni], CRTA - Qendra për Hulumtim, Transparencë dhe Përgjegjshmëri [Serbi], OJQ 35 mm [Mali i Zi], Open Data Kosova [Kosovë] dhe Lëvizja Mjaft [Shqipëri]. Çështjet e adresuara nga raporte lidhen posaçërisht me kapitujt që lidhen me Agjendën Digjitale në veçanti Kapitullin 10 - Shoqëria e Informacionit dhe Media nga acquis e BE-së, me qëllim që të ringjalljes së çështjeve të Agjendës Digjitale të Ballkanit Perëndimor në agjendën e BE-së.

Metodologji e hulumtimit

Të dhënat sasiore të nxjerra dhe të analizuar rrjedhin nga studimi përkatës dhe kërkesat e informacionit për mbajtësit e informacionit përkatës, përfshirë mbledhjen e të dhënave sekondare duke rishikuar strategjinë dhe dokumentet e politikave, konceptet dhe raportet ndërkombëtare të projektit. Metoda përshkruese e analizës së të dhënave është përdorur për t'iu përgjigjur pyetjeve të hulumtimit, gjegjësisht treguesve të përpjekjeve aktuale të zbatimit të Agjendës Digjitale nga qeveria, shoqëria civile dhe mediat, dhe është përmbledhur në Kapitullin 1.

Për të kuptuar qëndrimin, motivimin dhe përvojën e palëve të interesuara në lidhje me çështjet e Agjendës Digjitale, u zhvilluan metoda cilësore të hulumtimit duke mbledhur të dhënat parësore duke përdorur intervista, sondazh në internet dhe diskutime të fokusuar në grupe gjysmë të strukturuar me palë të ndryshme të interesit (përfaqësues të institucionalizuar dhe jo të institucionalizuar të shoqërisë civile (OSHC-të dhe aktivistë qytetarë), përfaqësues të autoriteteve shtetërore, gazetarë dhe përfaqësues të mediave) në lidhje me pikëpamjet e tyre për gjendjen e AD-së dhe nevojat për përmirësim. Rezultatet e këtyre projekteve kërkimore janë paraqitur në të gjithë kapitujt e raportit.

Në Kosovë, përmes aktiviteteve tona kemi marrë 35 përgjigje në anketën tonë online (12 nga përfaqësuesit e autoriteteve shtetërore, 10 nga mediat dhe 13 nga përfaqësuesit e shoqërisë civile), kemi kryer 4 intervista me autoritetet shtetërore, 1 me përfaqësues të mediave dhe 3 me përfaqësues të shoqërisë civile dhe organizuam një grup fokusimi me përfaqësues të autoriteteve shtetërore.

Metodologjia e hulumtimit u hartua nga Akademia për e-Qeverisje (EGA). EGA është një qendër jo-fitimprurëse kërkimore dhe konsulente nga Estonia që krijon dhe transferon njohuritë dhe praktikat më të mira dhe fuqizon vendimin e qeverisë qendrore dhe lokale në fushën e transformimit digjital: e-qeverisja, e-demokracia dhe siguria kibernetike nacionale.

1

Qasja në internet

Qasja në internet

Përhapja e gjerë e internetit në Kosovë shërben si pikë fillestare për digjitalizim më të madh të shërbimeve nga institucionet publike. Agjencia e Statistikave të Kosovës për vitin 2019, thotë se depërtimi i internetit në Kosovë është 93% (një nga më të lartat në Evropë), ndërsa të njëjtat rezultate reflektohen edhe në mostrën përfaqësuese të realizuar nga Shoqata për Teknologji të Informacionit dhe të Komunikimit të Kosovës (STIKK) që zbuloi se 96% e familjeve kosovare janë të lidhura në internet. Ka pasur një shtrirje të madhe të Internetit në Kosovë pas vitit 2007, ndërsa vetëm brenda një viti të vetëm ka pasur dyfishim të numrit të familjeve të lidhura në internet (20% në 2007 dhe 46% në 2008). Zgjerimi i Internetit në Kosovë vazhdoi në mënyrë të qëndrueshme, për të arritur pothuajse në të gjitha familjet në Kosovë deri në vitin 2019 ¹.

Nga të dhënat e raportuara në Agjencinë e Statistikave të Kosovës, qasja në internet në shtëpi sipas grupmoshave për vitin 2019², është më e dukshme në grupmoshën 25–54 vjeç. Për sa i përket përdorimit të Internetit sipas gjinisë me qasje në internet në shtëpi sipas gjinisë dhe vitit është më i lartë për meshkujt (55.8%) sesa për femrat (38.7%)³. Sipas STIKK, përdorimi i internetit në të gjitha grupmoshat është më shumë se 95%, (15–55 vjeç) ndërsa për 55+, përdorimi i internetit është rreth 74%. Në kuptim të zonave urbane përdorimi është 94% dhe në zonat rurale është 91%.

Një pjesë e këtij zgjerimi të depërtimit të internetit në Kosovë është gjithashtu si rezultat i zbatimit të Projektit të Ekonomisë Digjitale të Kosovës (në tekstin e mëtejme "Projekti KODE "). Me këtë projekt Qeveria e Kosovës (QK) ka marrë një kredi nga Shoqata Ndërkombëtare e Zhvillimit (IDA) në vlerë prej 20,700,000 € (ekuivalente 25 milion dollarë amerikanë) nga Banka Botërore për të zbatuar projektin nga viti 2019 deri në 2023.⁴

Projekti KODE punon në dy aktivitete kryesore (1) duke zgjeruar qasjen e kosovarëve në infrastrukturë digjitale me shpejtësi të lartë dhe me cilësi më të mirë dhe (2) mbështet kosovarët që të përfitojnë nga mundësitë rajonale dhe globale të Ekonomisë Digjitale, veçanërisht për gjenerimin e të ardhurave, përdorimin e shërbimeve dhe të mësuarit, duke nxitur në këtë mënyrë rritjen e një Ekonomie Digjitale në Kosovë. Për më tepër, brenda komponentit të saj të parë për Përfshirjen Digjitale (a) ka financuar zgjerimin e lidhjes digjitale përmes bashkëfinancimit të vendosjes së lidhjes me shpejtësi të lartë me shtrirje të gjerë në zonat që janë identifikuar si jo të lidhura ose me shërbim jo të plotë dhe (b) ka përmirësuar mjedisin lehtësues për shërbime me valë të gjera pa tel, përmes vendosjes së Sistemit Nacional të Monitorimit të Spektrit (SNMS) dhe sigurimit të asistencës teknike dhe aktiviteteve për ndërtimin e kapaciteteve për Agjencinë për Komunikim Elektronik dhe Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik për të forcuar politikën e mundshme, ligjore dhe rregullatore.

Interneti me shtrirje të gjerë është kryesisht me modem kabllor, megjithatë tani më shumë se 30% janë duke përdorur fibër optike.

1 https://stikk.org/wp-content/uploads/2019/11/STIKK_IK_Report_Internet_Penetration_V3-final-1.pdf

2 https://askdata.rks-gov.net/PXWeb/pxweb/en/askdata/askdata__TIK/TIK1point2.px/table/tableViewLayout1?rxid=d8e4fe58-9c8d-4f07-b45d-9ca6e0f855ae

3 https://askdata.rks-gov.net/PXWeb/pxweb/sq/askdata/askdata__TIK/TIK1point3.px/table/tableViewLayout1?rxid=d8e4fe58-9c8d-4f07-b45d-9ca6e0f855ae

4 <https://kodeproject.org/en/project-framework/>

	Numri/përqindja/ përshkrimi	Burim i informacionit	Komentet
Emri i vendit	Kosovë		
Popullsia	1.739.825	Agjencia e Statistikave të Kosovës	https://bit.ly/3c5ZqL9
Depërtimi i internetit	93%	Agjencia e Statistikave të Kosovës	https://bit.ly/35xIY3H
	96%	Shoqata për Teknologji të Informacionit dhe Komunikimit të Kosovës	https://bit.ly/2WrfWic
Renditjet e gatishmërisë elektronike të vendit	Nuk ka të dhëna në dispozicion		
Strukturat / institucionet ndërkombëtare që mbështesin zhvillimin e AD-së	Banka Botërore - Projekti KODE [duke pritur përgjigje nga donatorët pa informacion në internet]	Banka Botërore	https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P164188?lang=en

Në krahasim me vendet e tjera të rajonit pasi ato janë pjesë e hulumtimit, Kosova nuk është pjesë e studimeve ndërkombëtare që bëjnë renditjen elektronike.⁵

⁵ [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20\(Full%20Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20(Full%20Report).pdf)

2

Zhvillimi strategjik

Zhvillimi strategjik

Strategjitë

Kosova në vitin 2013 miratoi Agjendën e saj Digjitale - përkatësisht "Agjendën Digjitale të Kosovës 2013–2020"⁶ duke synuar të përcaktojë përparësitë, objektivat dhe detyrat e zhvillimit të TIK-ut, në mënyrë që të maksimizohen përparësitë sociale dhe ekonomike të ofruara nga ato teknologji, kryesisht interneti si një instrument shumë i rëndësishëm për aktivitetet ekonomike dhe sociale, përdorimi i të cilave ia mundëson individit që të sigurojë ose marrë shërbime, punë, argëtim në qasje, komunikojë dhe shprehë lirisht mendimet.

Edhe pse Agjenda Digjitale e Bashkimit Evropian për Ballkanin Perëndimor u miratua në vitin 2018, Strategjia e Agjendës Digjitale të Kosovës është në përputhje me Agjendën Digjitale të BE-së. Duke marrë parasysh ndryshimet e reja në sferën digjitale, ajo duhet të përditësohet me tendencat më të reja, të cilat do të pasqyrojnë edhe Agjendën Digjitale të Bashkimit Evropian, në përputhje me bashkëpunimin me shtetet e Ballkanit Perëndimor. Një tjetër dokument i rëndësishëm që është zhvilluar është Strategjia e TI-së e Kosovës,⁷ që synon në zhvillimin e sektorit të TI-së për të kontribuar në digjitalizimin e shërbimeve veçanërisht për bizneset, si dhe hapjen e vendeve të reja të punës.

Në fushën e Agjendës Digjitale dhe E-qeverisjes, Ministria e Administratës Publike ka miratuar Strategjinë e Modernizimit të Administratës Publike [2015–2020]⁸, e cila synon të krijojë kushte në mënyrë që administrata të orientohet drejt plotësimit të nevojave specifike të qytetarëve dhe bizneseve, dhe të punojë për interesat e tyre. Pritet që të bëhen përpjekje për heqjen e pengesave procedurale dhe administrative, uljen e kostove dhe kohën e harxhuar gjatë marrjes së shërbimeve administrative, duke marrë parasysh qasjen e duhur për personat me aftësi të kufizuara.

Dokumentimi në linjë është bërë në përputhje me E-qeverisjen. Gjatë hulumtimit përkatës dhe intervistës sonë, ne nuk kemi gjetur nëse ndonjë nga ato aktivitete ka ndodhur më qëllim të promovimit të drejtpërdrejtë të Agjendës Digjitale të BE-së në Kosovë. Sidoqoftë, bazuar në përgjigjet e marra nga qeveria, projekti KODE (<https://kodeproject.org/>) ka mbajtur disa seanca informuese dhe punëtori për promovimin e Agjendës Digjitale të Kosovës për vitin 2013–2020.

Historiku ligjor

Kosova ka nënshkruar Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit⁹ me Bashkimin Evropian e cila synon të harmonizojë legjislacionin e saj me atë të Bashkimit Evropian. Për më tepër, Kosova ka miratuar Programin Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit (PKZMSA). Ministria e Integritetit Evropian e Kosovës me Departamentin e së Drejtës të BE-së në Ministrinë e Integritetit Evropian është autoriteti kryesor për ofrimin e mbështetjes profesionale dhe ligjore për strukturat institucionale të Republikës së Kosovës, në fushën e përafrimit të legjislacionit të brendshëm me atë të BE-së¹⁰.

Nuk është bërë ndonjë hulumtim për përcaktimin e boshllëqeve në kornizën ligjore në fushën e Agjendës Digjitale dhe e-qeverisjes, i cili do të kontribuonte në zhvillimin e këtij sektori. Sidoqoftë, disa nga boshllëqet kryesore janë korniza ligjore e cila rregullon identitetin digjital, përfshirë nënshkrimin digjital dhe vulën, gjë që do ta lehtësonte shumë marrjen e dokumenteve të nevojshme publike.

6 http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Electronic_Communication_Sector_Policy_2013-2020.pdf.

7 https://stikk.org/wp-content/uploads/2018/11/Strategjia_e_Kosoves_per_TI_V01.00_29-06-2016.pdf

8 <https://map.rks-gov.net/page.aspx?id=2,31>

9 <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10728-2015-REV-1/en/pdf>

10 <http://mei-ks.net/en/legal-framework-for-approximation->

- Ligjet aktuale që merren me çështjet në kuadër të E-qeverisjes janë:
- Ligji për Organet Qeveritare për Shoqëri të Informacionit¹¹
- Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale¹²
- Ligji për Komunikimin Elektronik¹³
- Rregullorja për bazat e të dhënave elektronike¹⁴

Kapacitetet administrative

Dy ministritë përgjegjëse për zbatimin e Agjendës Digjitale dhe E-qeverisjet janë Ministria e Zhvillimit Ekonomik dhe Ministria e Administratës Publike - Agjencia e Shoqërisë së Informacionit. Megjithatë, nuk ka një organ konkret që merret direkt me agjendën digjitale, shumica e përgjegjësive që rrjedhin nga AD e BE-së janë shpërndarë në kanale dhe institucione të ndryshme.

Ministria e Zhvillimit Ekonomik është përgjegjës kryesisht për promovimin dhe koordinimin e përdorimit të teknologjisë në qeveri, me qëllim që të kontribuojë në digjitalizimin e shërbimeve. Departamenti i TIK-ut me Projektin KODE¹⁵, punon në propozimin, përpilimin dhe sigurimin e zbatimit të politikave të sektorit të teknologjisë së informacionit/dokumenteve strategjike dhe ofron mbështetje të drejtpërdrejtë në përdorimin e teknologjisë për zhvillimin ekonomik. Brenda ministrisë dhe Strategjisë së Agjendës Digjitale të Kosovës, vepron një grup i komitetit drejtues i përbërë nga zyrtarë qeveritarë dhe përfaqësuesi i shoqatës së industrisë së IT-së dhe odave të tregtisë.

Nga ana tjetër, Ministria e Administratës Publike ka përgjegjësi të drejtpërdrejtë në zbatimin e e-qeverisjes, ndërsa kjo përgjegjësi i kalohet Agjencisë së Shoqërisë së Informacionit¹⁶. Brenda departamentit të e-qeverisjes, Agjencia ka hartuar të gjitha udhëzimet e nevojshme¹⁷ të cilat institucionet publike duhet t'i respektojnë para se të zhvillojnë çdo lloj zgjidhjeje digjitale që do të pritet në serverët qeveritarë. Për më tepër, Agjencia e Shoqërisë së Informacionit ka ndërtuar Qendrën Shtetërore të të Dhënave (QSHDH), e cila përdoret si një "depo elektronike" shtetërore për grumbullimin, administrimin, shpërndarjen dhe ruajtjen e të dhënave elektronike.

Për më tepër, Agjencia e Shoqërisë së Informacionit, është themeluar me Ligjin për Organet Qeveritare për Shoqërinë e Informacionit për të mbështetur zhvillimin e teknologjisë së informacionit, për të promovuar investimet në fushën e shoqërisë së informacionit, zhvillimin e sistemeve të trajnimit në teknologjinë e informacionit dhe do të bëjë koordinimin, menaxhimin dhe mbikëqyrjen e proceseve dhe mekanizmave të e-qeverisjes. Agjencia, për të menaxhuar burimet e TI-së, ka krijuar departamentet/divizionet e TI-së në të gjitha institucioneve publike në nivel lokal dhe qendror, të cilat do të mundësojnë komunikim dhe bashkëpunim të drejtpërdrejtë me departamentet e TI-së.

Bazuar në hulumtimin tonë, institucionet kanë mungesë të personelit që mund të përkthehet ose në staf të kualifikuar ose sasi bazuar në punën që bëhet në secilin prej institucioneve. Për më tepër, janë vetëm disa zyrtarë që janë të angazhuar në e-qeverisje që vijnë nga stafi civil. Mesazhi nuk duket se është përhapur në mesin e nivelit më të ulët të zyrtarëve publik.

11 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8669>

12 <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18616>

13 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2851>

14 <https://map.rks-gov.net/desk/inc/media/A8F0DD98-A830-44A6-A7E3-65EE6C297ACE.pdf>

15 <https://mzhe-ks.net/en/department-of-post-telecommunications-and-information-and-communication-technology#.XrEOPRMzZQI>

16 <https://map.rks-gov.net/page.aspx?id=2,34>

17 <https://map.rks-gov.net/page.aspx?id=1,123>

3

Shërbimet elektronike dhe arsimimi
digjital i qytetarëve

Shërbimet elektronike dhe arsimimi digjital i qytetarëve

Kosova ka portalin e saj shtetëror¹⁸ i cili jep një përmbledhje të përgjithshme dhe informacione rreth institucioneve publike në Kosovë, megjithatë nuk ka një platformë funksionale të shërbimeve elektronike në dispozicion që do të lidhte shërbimet ose do të jepte një përmbledhje të shërbimeve, prandaj ato janë në dispozicion vetëm në faqet e internetit përkatëse të institucioneve të cilat ofrojnë shërbime. Prandaj, kjo nuk u jep qytetarëve një pamje të qartë të shërbimeve që u ofrohen atyre.

Nuk ka të dhëna në dispozicion që kanë matur nivelin e arsimimit digjital në mesin e qytetarëve. Sidoqoftë, në bazë të hulumtimit, shërbimet që funksionojnë mirë janë shumë të përdorura në mesin e qytetarëve dhe bizneseve. Gjithashtu, duke marrë parasysh nivelin e lartë të depërtimit në internet, përdorimi do të rritet.

Shërbimet elektronike të ofruara në faqet e internetit të institucioneve¹⁹ janë lehtësisht të dukshme. Shumica e institucioneve kanë krijuar video përmbajtje dhe manuale për mënyrën e përdorimit të platformave dhe mënyrën e qasjes së tyre. Video përmbajtja dhe manualët anë promovuar përmes kanaleve të mediave sociale, transmetimit televiziv dhe kanaleve në YouTube. Një nga fushatat më të mëdha të kohëve të fundit në promovimin e shërbimeve elektronike ishte nga Ministria e Financave për të promovuar Pagesat e Tatimit në Pronë online, ndërsa ky shërbim është plotësisht në dispozicion online nga viti 2018.²⁰

Ajo që mungon në institucione është ofrimi i Ndhmës Teknike për qytetarët se si të përdorin platformat. Edhe pse ato ofrojnë hapësirë për ankesa, duhet kohë për të marrë një përgjigje që e bën përdorimin e shërbimeve elektronike shumë të ulët. Për më tepër, disa prej shërbimeve, nuk janë të koordinuara mirë me Bankat. Qytetarët kur kryejnë pagesa në internet, ndonjëherë duhet të shkojnë në institucione për të verifikuar pagesën, e cila nuk është në përputhje me qëllimin e shërbimeve elektronike.

Nuk ka të dhëna në dispozicion se sa janë duke u përdorur shërbimet elektronike nga qytetarët në baza mujore dhe vjetore të cilat mund t'i gjejnë në internet. Megjithatë, shërbimet e biznesit siç janë pagesat online të taksave përdoren plotësisht drejtpërdrejt nga bizneset.

Të dhënat e vetme që mund të jenë kanë të bëjnë me transaksionet ose shkëmbimin e të dhënave ndërmjet sistemeve brenda Platformës së Ndërveprimit nga Agjencia për Shoqërinë e Informacionit, ndërsa ofrohen shërbime për qytetarët ose bizneset:

- Sistemi Komunal i Intranetit ka 2.096.411 komunikime
- Regjistri i Biznesit ka 104.133 komunikime
- Sistemi i Ushqimit dhe Veterinarisë ka 94,351 komunikime
- Sistemi i Mirëqenies Sociale ka 83,109 komunikime
- Sistemi i Informacionit Shëndetësor ka 220.232 komunikime
- Sistemi elektronik i menaxhimit të studentëve ka 33,485 komunikime
- Sistemi i Regjistrimit Pronësor ka 27.086 komunikime
- Sistemi i stokut farmaceutik ka 20.638 komunikime.

18 <https://www.rks-gov.net/EN>

19 https://prishtinaonline.com/uploads/sj_te_paguaj.pdf; <https://rbk.rks-gov.net/manuali-online.pdf>; <https://www.youtube.com/watch?v=yZezaoKdi4E>; https://www.youtube.com/watch?v=5IMu8zvaaZY&feature=emb_title

20 <https://www.youtube.com/watch?v=374knYXaR4I>

Problemi aktual lidhur me këtë mund të adresohet se Identiteti Digjital dhe Nënshkrimi Digjital nuk janë prezantuar ende. Metodrat e përdorura për identifikim në shërbimet elektronike të sektorit publik janë me numrin personal unik të identifikimit, ndërsa mund të hapni llogari me emrin e përdoruesit (zakonisht e-mail) dhe fjalëkalimin për të hyrë në këto llogari.

Të gjitha institucionet publike që janë intervistuar, e shohin digjitalizimin si iniciativën më të rëndësishme për të cilën kanë nevojë, pasi takimi i ngushtë me qytetarët për certifikata dhe të tjerët është merr kohë dhe lehtë mund të zëvendësohet me komunikim elektronik. Sidoqoftë, akoma do të duhet nënshkrimi digjital dhe vula.

Lista e shërbimeve elektronike në dispozicion në Kosovë:

Emri i shërbimit elektronik	Ofruesi i shërbimit	URL	Përshkrimi i shkurtër
Informacione rreth Planit Urban në Zonën tuaj	Komuna e Prishtinës	https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScJCAoujq3w-GKSKKpFGEUNDFBWInRA_4bULE-8Enhvk42zGw/viewform?c=0&w=1	Aplikoni informacionin tuaj në lidhje me pjesën tuaj kadastrale, dhe si lejon planifikimi urban atje.
Pagesa e Menaxhimit të Mbeturinave	Komuna e Prishtinës	https://prishtina.smm-ks.com/public/	Pagesa e faturave në internet për menaxhimin e mbeturinave.
Aplikimi për Grante Kulturore	Komuna e Prishtinës	https://krs.prishtinaonline.com/	Qytetarë, artistë, OJQ, nisma për të aplikuar për grante të disponueshme nga komuna.
Biseda në internet	Komuna e Prishtinës	https://prishtinaonline.com/	Në kohë reale mund të merrni informacione për çështje të informimi të Komunës.
E-Kiosku	Komuna e Prishtinës, dhe komunat e tjera	https://www.prishtinaonline.com/lajmet/1483/e-kiosku-i-ri-me-sherbime-te-reja	Një makinë u hap 24/7 për të marrë certifikatat e lindjes, dhe dokumente të tjera personale nga komuna.
Pagesa e Tatimit në Pronë	Ministria e Financave	https://tatimineprone-rks.org/fatura/	Pagimi i faturave tremujore të tatimit në pronë.
Shërbimet Online të Taksave	Administrata Tatimore e Kosovës	http://www.atk-ks.org/en/services/	Deklaroni dhe paguani të gjitha llojet e taksave. Për më tepër, verifikoni taksat, librat e shitjeve dhe blerjeve kontabël, borxhet etj.
eKESCO	KESCO (Kompania e furnizimit me energji elektrike në Kosovë)	https://fatura.kesco-energy.com/auth/login	Një aplikacion i disponueshëm gjithashtu në Android dhe iOS. e-KESCO ju lejon të shikoni të gjitha transaksionet tuaja, të gjitha faturat, bilancin tuaj aktual dhe gjithashtu ju siguron llogaritësin e konsumit të energjisë.

Emri i shërbimit elektronik	Ofruesi i shërbimit	URL	Përshkrimi i shkurtër
Faturimi i integruar i ujit	Kompania e Ujësjetës Rajonal	http://kartela.kru-prishtina.com/	Pagesat e të gjitha faturave të ujit.
Qendra e OSHC-ve	Ministria e Punëve të Brendshme dhe Administratës Publike	https://ojq.rks-gov.net/Login2.aspx	Këtu mund të aplikoni regjistrimin dhe menaxhimin online të organizatës suaj. Dërgoni raporte online, regjistroni punonjësit etj.
Aplikimi online për patentë shofer	Ministria e Punëve të Brendshme dhe Administratës Publike	https://patentshoferonline.rks-gov.net/LogIn2.aspx?l=z7TIIUJRIdU=	Kjo ju ndihmon që të aplikoni online për patentë shofer dhe të rinovoni patentën tuaj.
Sistemi për regjistrimin e bizneseve	Agjencia për Regjistrimin e Biznesit	https://rbk.rks-gov.net/	Me këtë platformë mund të regjistroni një biznes të ri dhe ta menaxhoni atë online pa qenë nevoja të shkoni në institucion. Ju gjithashtu mund të merrni me postë pas tërë dokumentacionin e regjistrimit.
Sistemi i menaxhimit të studentëve	Universiteti Publik i Prishtinës	https://notimi.uni-pr.edu/	Përdoret për të paguar semestra në internet, regjistrim për ligjërata, notim dhe shërbime të tjera të studentëve.
Sistemi i Menaxhimit të Pensioneve	Trusti	https://online.trusti.org/	Gjeni përmbledhjen e bilancit të kursimeve tuaja pensional , shkarkoni raporte dhe të tjerat. Ju mund të zgjidhni datat për të cilat dëshironi të shihni transaksionet dhe gjithashtu mund të shikoni detaje të mëtejshme të kategorive të transaksioneve gjatë datave të zgjedhura.

Bazuar në gjetjet tona të hulumtimit, shërbimi elektronik më i zakonshëm i përdorur nga qytetarët dhe bizneset është platforma e Administratës Tatimore të Kosovës, pasi nuk ofrohet offline. Shumica e shërbimeve elektronike që janë duke punuar janë funksionale dhe të përdorshme nga qytetarët.

4

Transparenca dhe qasja në
informacionin e sektorit publik

Transparenca dhe qasja në informacionin e sektorit publik

Transparenca dhe qasja në informacionin publik rregullohet me Ligjin për Qasje në Informacionet Publike²¹ i cila është miratuar në vitin 2019, dhe ka prezantuar Kapitullin e të Dhënave të Hapura si pjesë përbërëse e ligjit, i cili më parë ishte vetëm si vendim nga qeveria për të botuar informacione në Formatin e të Dhënave të Hapura.

Me këtë ligj të gjitha institucionet janë të detyruar të kenë së paku një person përgjegjës për komunikim me qytetarët dhe me mediat dhe një person përgjegjës për publikimin e të dhënave. Dokumentet të cilat konsiderohen të hapura si parazgjedhje duhet të publikohen në një qasje proaktive nga institucionet në faqen e tyre zyrtare. Ndërsa grupet e të dhënave duhet të publikohen rregullisht në portalin zyrtar qeveritar të të Dhënave të Hapura.²²

Sipas Ligjit për Lel, institucionet janë përgjegjëse t'i përgjigjen të gjitha kërkesave brenda 7 ditëve, kur kërkesa të jetë pranuar. Për më tepër, në rast se kërkesa do të vonohet, institucionet duhet të informojnë dhe të kërkojnë që afati të zgjatet. Në rast të refuzimit për t'iu përgjigjur kërkesës për arsye të tilla si siguria kombëtare, ose çështja klasifikohet si e fshehtë, institucionet duhet të nxjerrin një vendim në lidhje me këtë.

Përveç portalit zyrtar të të dhënave të hapura, ekzistojnë tri institucione tjera publike të cilat ofrojnë informacione në formatin e hapur të të dhënave, të cilat janë Agjencia e Statistikave të Kosovës²³, Agjencia Kadastrale e Kosovës²⁴ dhe Komuna e Prishtinës²⁵. Këto katër portale japin informacione rreth mjedisit, arsimit, shëndetit, punësimit, mbrojtjes sociale, transportit. Megjithatë, publikimi i informacionit në kohë reale ende mungon, gjë që do ta bënte informacionin më të besueshëm dhe të paraqitur me kohë.

Një dokument i rëndësishëm për zbatimin e të dhënave të hapura është Vlerësimi i Gatishmërisë së të Dhënave të Hapura²⁶. Raporti ka dhënë një pamje të qartë mbi gjendjen e zbatimit dhe matjet e nevojshme për t'u marrë nga qeveria. Raporti i VGDH-së gjithashtu ka identifikuar nevojat për ndërveprimin e të dhënave dhe sigurimin e digjitalizimit për sigurimin e të dhënave në kohë reale.

Organi zyrtar i cili mbikëqyr zbatimin e Ligjit për Qasje në Dokumente Publike është Komisioneri për Informim dhe Privatësi i cili është prezantuar në vitin 2019. Ky organ ende nuk është formuar zyrtarisht për shkak të zgjedhjeve të vazhdueshme të parakohshme në Kosovë, dhe të mosfunksionimit të Parlamentit që është përgjegjës për të zgjedhur Komisionerit. Komisioneri është caktuar të punojë në Agjencinë për Informim dhe Privatësi të të Dhënave.²⁷ Para prezantimit të Komisionerit, Zyra e Ombudspersonit²⁸ ka rishikuar zbatimin e ligjit dhe vazhdon ta bëjë këtë deri në funksionimin e plotë të Komisionerit për Informim dhe Privatësi

Gjatë hulumtimit dhe pyetësorëve të dërguar institucioneve publike ka rezultuar se shumica e tyre (rreth 60%) u përgjigjën në përputhje me kornizën kohore të përcaktuar në ligj, por për pjesën tjetër nevoja për përkujtime jashtë afatit u duk e nevojshme. Kjo është një çështje që informacioni nuk është i disponueshëm publikisht në faqen e internetit të institucionit dhe një kërkesë për qasje në dokumente dukej e nevojshme. Kjo gjithashtu merr shumë kohë për të dy palët në proces, prandaj një qasje proaktive e publikimeve është e nevojshme.

21 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=20505>

22 <https://opendata.rks-gov.net/en/>

23 <https://askdata.rks-gov.net/PXWeb/pxweb/en/askdata/>

24 <http://213.163.122.122:8080/geonetwork/kca/eng/catalog.search#/home>

25 <https://opendata.prishtinaonline.com/>

26 <https://map.rks-gov.net/desk/inc/media/7402A1E1-6B67-4A7A-9FF0-3540A3E54D30.pdf>

27 <http://www.amdp-rks.org/>

28 <https://www.oik-rks.org/en/>

5

Pjesëmarrja e qytetarëve

Pjesëmarrja e qytetarëve

Institucionet publike në Kosovë kanë për qëllim të promovojnë më shumë pjesëmarrje të qytetarëve në proceset e vendimmarrjes përmes seancave të diskutimit publik. Seancat dëgjimore publike kryesisht janë realizuar në komuna, të cilat janë të garantuar me Ligjin për Vetëqeverisje Lokale²⁹ që detyron komunat të zhvillojnë të paktën dy diskutime publike me qytetarë në një vit kalendarik. Sidoqoftë, niveli i angazhimit të qytetarëve është shumë i ulët, zakonisht OSHC-të lokale që punojnë në këto komunitete marrin pjesë në këto dëgjime publike.

Për më tepër, në nivelin qendror Qeveria ka miratuar Rregulloren për Standardet Minimale të Konsultimeve Publike³⁰. Rregullorja e ka detyruar Zyrën e Kryeministrit/Zyrën për Qeverisje të Mirë të miratojë dhe koordinojë platformën e konsultimit elektronik³¹. Platforma dhe rregullorja kanë detyruar të gjitha ministritë që të gjitha rregulloret e tyre, udhëzimet administrative, strategjitë dhe ligjet t'i publikojnë në platformën për diskutim publik në një afat kohor prej minimumi prej 14 ditëve. Kjo u jep mundësinë qytetarëve, OSHC-ve dhe bizneseve të komentojnë dokumentet përkatëse siç përcaktohen në Standardet Minimale për Konsultime Publike.

Promovimi i platformës së konsultimit elektronik është bërë kryesisht për të rritur angazhimin e OSHC-ve. Për më tepër, Zyra e Kryeministrit gjithashtu ka përpiluar Strategjinë për bashkëpunim me shoqërinë civile³². Strategjia ka prezantuar Këshillin - një organ i përbërë nga OSHC-të dhe qeveritë në mënyrë që të bashkëpunojnë dhe të kontribuojnë në lehtësimin e mjedisit të shoqërisë civile dhe të rrisin bashkëpunimin ndërmjet udhëzimeve publike dhe OSHC-ve. Edhe pse OSHC-të përfaqësojnë grupin e qytetarëve, prapëseprapë angazhimi i drejtpërdrejtë i qytetarëve mbetet ende i ulët.

Platformat e tjera të pjesëmarrjes elektronike që janë duke u përdorur janë Platformat Digjitale për Pjesëmarrje Publike³³ të miratuara në pesë komuna në Kosovë: Prishtinë, Kamenicë, Gjakovë, Junik dhe Prizren. Platforma synon t'ua mundësojë banorëve të shkëmbejnë ide rreth lagjeve të tyre, të diskutojnë dhe të votojnë për planet që kanë për përmirësimin e qytetit të tyre; t'ua mundësojë punonjësve të komunës që të marrin pjesë në diskutime, të prezantojnë opinionin zyrtar ose politikën dhe të fillojnë bashkëpunimin në mënyrë produktive me banorët e qytetit; ua mundëson institucioneve komunale të rishikojnë parashtrësat nga banorët, të japin përgjigjen e tyre gjithëpërfshirëse mbi idetë popullore dhe të angazhojnë banorët në procesin e hartimit të politikave dhe ekzekutimit.

Institucionet duhet të kenë parasysh që pjesëmarrja në konsultim elektronik nuk kanë nevojë për rregullore. Ato shërbejnë për ndryshimin e takimeve dhe sugjerimeve tradicionale që vijnë nga qytetarët në internet. Pjesëmarrja elektronike është termi që i referohet pjesëmarrjes së mbështetur nga TIK-u në proceset që përfshijnë qeverinë dhe qytetarët. Proceset mund të kenë të bëjnë me administrimin, ofrimin e shërbimeve, vendimmarrjen dhe hartimin e politikave.

Ajo që aktualisht mungon në pjesëmarrjen dhe angazhimin e qytetarëve në Kosovë e cila do të rrisë drejtpërdrejt përdorimin është miratimi i Peticionit elektronik me Kuvendin e Kosovës. Peticionet elektronike nënshkruhen online përmes një formulari në një faqe në internet. Qytetarët që nënshkruajnë peticionin online shtojnë detajet e tyre siç janë emri dhe adresa e e-mailit. Për të zhvilluar peticionin elektronik, ne duhet të miratojmë ligjin për peticione elektronike i cili do të merrej edhe me privatësinë e të dhënave dhe çështje të tjera. Kërkesa elektronike do të rrisë numrin e individëve dhe të tjerët bëjnë iniciimin e peticionit pa qenë e nevojshme të mbledhin nënshkrime në "rrugë".

Bazuar në gjetjet, OSHC-të, mediat dhe qytetarët nuk janë shumë të angazhuar në temat në lidhje me Agjendën Digjitale (rreth 85%). Për shkak të situatës politike në Kosovë, ata kryesisht përfshijnë temat në lidhje me korrupsionin, çështjet sociale, partitë politike dhe marrëdhëniet ndërkombëtare. Meqenëse OJQ-të janë më të përqendruara aty, bizneset janë më të përqendruar në hartimin e politikave në këtë drejtim, dhe problemi këtu është se ato nuk janë shumë të etura për transparencë dhe ndikim në komunitet.

29 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530>

30 <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=15036>

31 <https://konsultimet.rks-gov.net/index.php>

32 <https://zqm.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Strategjia%20ne%20tri%20gjuhe.pdf>

33 <https://www.platfordigidjitale.com/#>

6

Privatësia e të dhënave

Privatësia e të dhënave

Privatësia e të dhënave në Kosovë aktualisht është i rregulluar me Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale³⁴, Agjencia që mbikëqyr ligjin është Agjencia për Informim dhe Privatësi të të Dhënave. Ligji garanton të drejtën e qytetarëve për të pasur qasje në të dhënat që përpunohen dhe/ose kontrollohen nga çdo subjekt kontrollues (institucion publik ose organizatë biznesi e sektorit privat), duke detyruar këtë të fundit të sigurojë informacion brenda një muaji në lidhje me të dhënat për të cilat proceson subjektin e të dhënave (qytetarin), qëllimin e procesimit të të dhënave të subjektit të të dhënave, pastaj të tregojë marrësit eventuale të atyre të dhënave, dhe veçanërisht vendin ku ato të dhëna mund të transferohen jashtë Kosovës, gjë që duhet të bëhet pas autorizimit të marrë nga Agjencia për Informim dhe e Privatësisë.

Kontrolluesi i të dhënave gjithashtu duhet të ndajë me palën kërkuese (subjektin e të dhënave) të dhënat në lidhje me punonjësit që kanë qasje në ato të dhëna, pastaj për kushtet e ruajtjes së tyre, masat e sigurisë që merr përsipër t'i sigurojë ato nga qasja e paautorizuar. Përveç kësaj, subjekti kontrollues është i detyruar të ndajë me qytetarin (subjektin e të dhënave personale) detajet e kontaktit të zyrtarit për mbrojtjen e të dhënave personale të punësuar brenda institucionit ose kompanisë private. Kjo e drejtë e qytetarëve mund të ushtrohet duke bërë një kërkesë me shkrim ose mjete të tjera për institucionin (kompaninë) që proceson të dhënat personale të qytetarit.

Sidoqoftë, nuk ka asnjë informacion të qartë nëse qytetarët mund t'i qasen këtyre informacioneve në kohë reale, duke ditur se kush ka hyrë në të dhënat e tyre dhe me kë janë ndarë, përveç nëse ata dërgojnë një kërkesë për informacion. Një problem tjetër i identifikuar është se mungon Ligji mbi Bazat e të Dhënave në të cilin do të përcaktohej qartë pronësia e të dhënave, kujt i lejohet të administrojë këto të dhëna, si do të zbatohen dhe administrohen me të dhëna të tjera etj.

³⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18616>

7

Siguria kibernetike

Siguria kibernetike

Organi përgjegjës qeveritar për sigurinë kibernetike është Agjencia e Shoqërisë së Informacionit, në kuadër të Drejtorisë së saj të Operacionit dhe Sigurisë.³⁵ Drejtoria është e angazhuar në hartimin e politikave dhe standardeve në lidhje me sistemin e teknologjisë së informacionit të Republikës së Kosovës, përfshirë Qendrën Kombëtare të të Dhënave dhe sigurinë e TIK-ut.

Në përputhje me përgjegjësitë e saj, Agjencia ka hartuar Strategjinë Kombëtare të Sigurisë Kibernetike dhe Planin e Veprimit 2016 - 2019³⁶. Strategjia Kombëtare e Sigurisë Kibernetike është hartuar bazuar në vlerësimet dhe analizat e agjencive të zbatimit të ligjit, qeverisë dhe organizatave vendore dhe ndërkombëtare, tendencat globale dhe praktikrat dhe politikat e Bashkimit Evropian. Në këtë kontekst, strategjia është në harmoni me udhëzimet e Agjencisë së Bashkimit Evropian për Sigurinë Kibernetike ENISA³⁷ dhe strategjitë e vendeve anëtare të BE-së.

Aktualisht nuk ka të dhëna për gjendjen e sigurisë kibernetike në Kosovë në krahasim me shtetet e tjera.

35 <https://map.rks-gov.net/page.aspx?id=2,121>

36 http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/National_Cyber_Security_Strategy_and_Action_Plan_2016-2019_per_publikim_1202.pdf

37 <https://www.enisa.europa.eu/>

8

Bashkëpunimi ndërkombëtar dhe
maturia digjitale

Bashkëpunimi ndërkombëtar dhe matura digjitale

Kosova nuk është anëtare e Partneritetit të Qeverisë së Hapur pasi dështoi të bëhej anëtare në vitin 2015, për arsye politike. Sidoqoftë, Kosova ka miratuar mjete të lidhura me TIK-un të cilat aktualisht janë duke u zhvilluar. Për më tepër, Kosova është anëtare e Kartës së të Dhënave të Hapura që synon të promovojë publikimin e të dhënave të hapura

Banka Botërore aktualisht mbështet - Projektin KODE, i cili është përmendur më parë.

Zyra e BE-së në Kosovë aktualisht mbështet qeverinë përmes programit për Reformën në Administratën Publike. Për më tepër, projektet e vazhdueshme në mbështetje të zhvillimit të TIK-ut janë duke u zhvilluar.

GIZ Kosova, në kuadër të Qeverisjes së Mirë Financiare po punon ngushtë me Ministrinë e Financave për të siguruar transparencën fiskale përmes mjeteve të teknologjisë brenda Portalit të Transparencës.³⁸

³⁸ <https://ptmf.rks-gov.net/>

9

Udhërrëfytyesi për avancimin e
Agjendës Digjitale

Udhërrëfyese për avancimin e Agjendës Digjitale

Zhvillimet strategjike, ligjore dhe administrative

Përditësoni strategjinë ekzistuese për Agjendën Digjitale të Kosovës me Agjendën Digjitale të BE-së me një plan të zbatueshëm.

Duhet të bëhet një hulumtim më i thelluar mbi procesin e digjitalizimit në Kosovë si dhe një vlerësim i nevojës i cili do të trajtojë çështjet me të cilat përballen institucionet.

Identifikoni dhe përfshini më shumë OSHC-të që punojnë në çështjet e digjitalizimit dhe jo vetëm bizneset. Kjo do të sigurojë që të ketë më shumë transparencë në proces.

Kosova duhet të fillojë përgatitjet për anëtarësim në mekanizmin e Partneritetit të Qeverisë së Hapur. Anëtarësimi në PQH do të nxisë dhe forcojë bashkëpunimin ndërmjet administratës shtetërore dhe aktorëve të shoqërisë civile. Temat e lidhura me agjendën digjitale duhet të prezantohen në një shkallë më të madhe në planin e veprimit të PQH-së.

Edhe pa anëtarësimin në PQH, Kosova duhet të miratojë një portal për të gjitha shërbimet dhe t'i përfshijë ato në punën e tyre.

Të gjitha institucionet duhet të jenë të vetëdijshme më shumë rreth agjendës digjitale të Bashkimit Evropian për Ballkanin Perëndimor.

Institucionet publike duhet të zhvillojnë qasje më inovative për përfshirjen e qytetarëve.

Zhvillimet ligjore duhet të fillojnë për identifikim elektronik.

Miratimi i Ligjit të ri për Komunikimin Elektronik dhe të jetë në përputhje me të gjitha rekomandimet ndërkombëtare, veçanërisht me mbrojtjen e të dhënave dhe privatësinë e të dhënave.

Miratimi i Ligjit për Menaxhimin e të Dhënave Elektronike i cili saktësisht do të tregojë pronarin e të dhënave, administratorin e të dhënave etj. Gjithashtu, ligji duhet të përcaktojë ndërveprueshmërinë me Ligjin për Nënshkrimin Elektronik.

Qeveria e Kosovës, duhet të sigurojë funksionimin e mirë të organeve për E-qeverisjen dhe të përqendrohet më shumë në të.

Agjencia e Shoqërisë së Informacionit duhet të miratojë me përpikëri rregulloren për ndërveprimin ndërmjet sistemeve të ndryshme të administrimit nga institucionet. Kjo do të mundësonte më tej shkëmbimin e informacionit dhe dokumenteve në kohë reale ndërmjet institucioneve shtetërore, lidhjen e më shumë bazave të të dhënave dhe prezantimin e shërbimeve elektronike të reja që do t'u mundësojnë qytetarëve mbledhjen automatike të të dhënave nga bazat e të dhënave, të cilat menaxhohen nga institucione të ndryshme shtetërore.

Institucionet duhet të finalizojnë përdorimin e vulës dhe nënshkrimit elektronik në mënyrë që të marrin dokumentet zyrtare në internet.

Një vëmendje më e madhe duhet t'i kushtohet ngritjes së vetëdijes për privatësinë dhe mbrojtjen e të dhënave, ndërsa OSHC-të mund të luajnë një rol vendimtar.

Edukimi digjital

Institucionet të cilat ofrojnë zgjidhje ose do të angazhohen në të tilla, duhet të hartojnë strategji për rritjen e përdorimit të platformave.

Ekipe/qendrat e ndihmës teknike duhet të funksionojnë në mënyrë që të ndihmojnë qytetarët të cilët përballen me vështirësi teknike gjatë përdorimit të shërbimeve elektronike.

Institucionet duhet të fillojnë të zhvillojnë më shumë zgjidhje të e-qeverisjes dhe t'i edukojnë qytetarët rreth tyre. Kjo si një mjet për të siguruar që qytetarët do të jenë të informuar mirë dhe të kuptojnë potencialin e e-qeverisjes.

E-qeverisja duhet të promovohet si një mjet për fuqizimin e qytetarëve për të kontribuar në vendimmarrjen për përfitimin e tyre për të gjitha komunitetet e ndryshme.

Të bëhet edukimi i qytetarëve se si të përdorin shërbimet e e-qeverisjes. Të bëhet organizimi i zgjidhjeve të qëndrueshme për t'u ofruar qytetarëve ndihmë në përdorimin e shërbimeve të e-qeverisjes, me theks të veçantë në disponueshmërinë e tyre për të gjithë.

Zyrtarët publik, veçanërisht departamentet e TI-së dhe komunikimit duhet të trajnohen në agjendën digjitale dhe e-qeverisjen, në mënyrë që të zhvillojnë aftësitë e tyre digjitale.

Institucionet duhet të sigurojnë që zgjidhjet e e-qeverisjes janë lehtësisht të përdorshme, dhe të marrin parasysh gjuhën, aftësinë e kufizuar dhe detaje të tjera për të siguruar gjithëpërfshirje.

Institucionet publike duhet të angazhojnë më shumë gazetarë dhe OSHC në promovimin e e-qeverisjes dhe agjendës digjitale. Në këtë mënyrë të ndërtojnë një bashkëpunim për shpërndarjen e mesazhit, si dhe promovimin për përdorimin e shërbimeve.

Duhet të jepen më shumë informacione se si qeveria trajton të dhënat personale, në mënyrë që të krijojë besim tek qytetarët.

Siguria kibernetike

Në vitet e kaluara, shumë nga sulmet kibernetike janë konfirmuar nga institucionet publike, prandaj, një siguri e përmirësuar e faqeve në internet është një domosdoshmëri. Jo të gjitha faqet e internetit të institucioneve janë të siguruar dhe certifikatat e sigurisë janë pjesë integrale.

Institucionet publike duhet të mbajnë, sigurojnë dhe përditësojnë faqet e internetit dhe platformat në shërbimet qeveritare.

Krijimi i një ekipi më të madh të specialistëve të sigurisë kibernetike i cili do të merret me sigurinë e shërbimeve elektronike që do të ofrohen nga institucionet publike.

Specialistët e Sigurisë Kibernetike të përqendrohen më shumë në mbrojtjen e të dhënave personale prandaj një bashkëpunim i ngushtë me Agjencinë e Mbrojtjes së të Dhënave është një domosdoshmëri.

Një Strategji e re e Sigurisë Kibernetike duhet të miratohet dhe të përditësohet me rrethanat e reja.

Open Data Kosovo (ODK) beson se hapja e të dhënave publike është shumë e rëndësishme në ndërtimin e një qeverisjeje të mirë, transparente dhe llogaridhënëse. Prandaj, të dhënat e zotuar nga institucionet shtetërore duhet të jenë publike, lehtë të qasshme dhe të prezentohen në formate të hapura. Publikimi i të dhënave të institucioneve shtetërore përmban kushtin bazik që qytetarët, shoqëria civile, akademitë dhe palët tjera të interesuara t'i përdorin këto të dhëna për të ndikuar pozitivisht në shoqëri.

Partnerët e projektit:

- e-Governance Academy (Estonia) www.ega.ee
- CRTA - Center for Research, Transparency and Accountability (Serbia) www.crtars.rs
- NGO 35mm (Mali i Zi) www.nvo35mm.org
- Open Data Kosovo (ODK) (Kosova) www.opendatakosovo.org
- Lvizja Mjaft! (Shqipëria) www.mjaft.org

Adresa: "Ganimete Terbeshi Str." 26A,
10000 Prishtina, Kosovo

Email: info@opendatakosovo.org

Website: www.opendatakosovo.org

Programet e ODK-së përfshijnë:

- Të dhënat e hapura
- Transformim digjital
- Ngritje e Kapaciteteve
- Komunitet

